

**การพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม
ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน**
**Development of a Participatory Dual Vocational Education Management
System of Private Colleges of Technology and Vocational Education**

อัจฉรา ผ่องพิทยา¹

Achara Pongpittaya¹

Received: July 31,2024 Revised: November 15,2024 Accepted: November 28,2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน 2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน 3) ยืนยันระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มีประชากร 520 คน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 237 คน โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan การวิจัยมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน 3) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน 4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และ 5) ยืนยันความเป็นไปได้ของระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การสังเกตผล 4) การประเมินผล และ 5) การสะท้อนผล
3. การยืนยันความเป็นไปได้ของระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน มีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบ, ระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม, วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

¹ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Faculty of Engineering and Industrial Technology Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: ap-pas@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study the current situation and desirable conditions of the participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education, 2) To develop a participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education and, 3) To confirm the participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education. It has a population of 520 and data were collected from a sample of 237 people using the Krejcie and Morgan tables. There are 5 steps to research: 1) study relevant documents and research, 2) determine the elements of the participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education, 3) study on the current conditions and desirable conditions of participatory dual vocational education management of private colleges of technology and vocational education, 4) develop a participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education, and 5) confirm the feasibility of the participatory dual vocational education system of private colleges of technology and vocational education developed by the researcher.

The research results were revealed as follows:

1. The current condition and desirable conditions of the participatory dual vocational education management of private colleges of technology and vocational education overall at a very high level and at the highest level.
2. The development of a participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education has 5 components: 1) planning, 2) implementation, 3) observation, 4) evaluation, and 5) reflection.
3. The results confirming the feasibility of the participatory dual vocational education management system of private colleges of technology and vocational education developed by the researcher have a statistically significant feasibility at the level of 0.01.

Keywords: System Development, Participatory Dual vocational education System, Private College of Technology and Vocational Education

บทนำ

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาที่มีสมรรถนะสูงมีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ สามารถปรับตัวเท่าทันเทคโนโลยีปัจจุบันและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละระดับการศึกษา เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการที่มีศักยภาพเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เกิดความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ การสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนากำลังคนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รองรับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่กำหนดสมรรถนะผู้สำเร็จการศึกษาจากความต้องการของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริง (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2563)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาต่างๆ โดยปัจจุบันได้เปิดเป็นระบบทวิภาคี โดยมีสถานประกอบการด้านวิชาชีพได้ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) รับนักศึกษาเข้าเรียนภาคปฏิบัติซึ่งมีมากกว่า 100 บริษัท ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นไปตามพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้คือ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ โดยประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนระยะเวลาที่ผ่านมาวิทยาลัยฯ ได้พยายามพัฒนาการศึกษาทั้งในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้ถูกต้องตามหลักการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทุกประการ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงพบปัญหาบางประการ โดยเฉพาะการออกนิเทศนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้สนับสนุนให้อาจารย์ทุกท่านได้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการออกนิเทศนักศึกษาด้วย โดยมีการทดลองใช้ระบบและวิธีการนิเทศที่หลากหลายทำให้ขาดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนประกอบกับการสรุปความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาที่ออกฝึกอาชีพในสถานประกอบการ อาจารย์นิเทศและผู้ประเมินการปฏิบัติงานจริง เช่น ครูฝึกตลอดจนผู้ควบคุมการฝึกไม่

ค่อยสัมพันธ์กัน จึงทำให้ระบบการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษายังขาดความสมบูรณ์อยู่พอสมควรเช่นกัน อีกทั้งการเข้าและออกของผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนยังมีอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกวิทยาลัย ก็ส่งผลต่อระบบงานนิเทศนักศึกษาด้วยเช่นกัน จึงเห็นได้ว่า ระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษา มีส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีที่นักศึกษาต้องเรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติให้ครบถ้วน เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการที่จะผลิตนักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของสถานประกอบการภายใต้ระบบการนิเทศที่เหมาะสม โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวแทนจากสถานศึกษา และสถานประกอบการนั่นเอง (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2559)

การผลิตกำลังคนให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานโดยเน้นการผลิตกำลังคนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตร และวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อสนองกำลังแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่โรงเรียนก็ไม่สามารถสร้างบุคลากรเหล่านี้ได้โดยลำพัง เนื่องจากยังขาดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานจริง แต่ในทางกลับกันสถานประกอบการกลับมีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ที่โรงเรียนไม่มี เพราะฉะนั้นทั้งสององค์กรนี้จึงจำเป็นต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้กำลังแรงงานที่มีความรู้ความสามารถ และเจตคติที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สีไพบวัน พมมะสอน, 2565)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างมาก หากสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบการจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี นับตั้งแต่การวางแผนนิเทศ การปฏิบัติการณ์ตามแผน การสังเกตติดตาม ตลอดจนการสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุง โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมรวมไปจนถึงการเรียนการสอนเกิดความสำเร็จอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสายอาชีพในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน
3. เพื่อยืนยันผลระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดและเนื้อหาต่างๆ โดยเลือกใช้แนวคิดเชิงระบบของ กิดานันท์ มลิทอง (2560) อันประกอบไปด้วย ตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ในส่วนของกิจกรรมการบริหารจัดการระบบทวิภาคี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบทวิภาคี ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยประยุกต์ใช้หลักการมีส่วนร่วมของ McTaggart (1991) มากำหนดเป็นองค์ประกอบในระบบ อันได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) และการประเมินผล (Evaluation) ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบุคคลที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการระบบทวิภาคี จำนวน 520 คน และ 2) กลุ่มบุคคลที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 55 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และผู้บริหารสถานประกอบการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 222 คน รวม 237 คน ได้จากการใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 1 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยการเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างมากขึ้นจากที่ตาราง Krejcie and Morgan กำหนดไว้เพียง 224 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 คนนี้ สามารถช่วยเพิ่มความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาได้ เนื่องจากจะลดความผิดพลาดจากการสุ่มตัวอย่างได้มากขึ้น และ 2) กลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน และผู้บริหารสถานประกอบการจำนวน 6 คน รวม 12 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อกำหนดองค์ประกอบและน้ำหนักตัวแปรการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้การประมวลผลจากการประเมินความต้องการจำเป็น มาเป็นแนวทาง ซึ่งมีการดำเนินการโดยการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จากกลุ่มผู้บริหารสถานประกอบการในกรุงเทพมหานคร และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานประกอบการ 10 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 8 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบตามความเหมาะสม โดยการสุ่มแบบบังาย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทวิภาคีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เป็นแบบสัมภาษณ์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ โดยนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาระบบ เพื่อกำหนดเป็นข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการนิเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ จำแนกตามแหล่งข้อมูลและตัวแปรที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดองค์ประกอบของระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และผู้บริหารสถานประกอบการจำนวน 6 คน โดยผู้บริหารจากสถานศึกษาต้องดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารในสถานศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างน้อย 5 ปี และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบของระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ตามความเหมาะสม ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปผลการสัมภาษณ์ ซึ่งการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและละเอียดจากประสบการณ์จริงของผู้บริหาร ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่างๆ ผู้บริหารในทั้งสองภาคส่วน (สถานศึกษาและสถานประกอบการเอกชน) มักจะเผชิญกับปัญหาหรือความท้าทายที่มีลักษณะเฉพาะ อีกทั้งช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ได้ โดยการเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริหารและวิธีการที่พวกเขาใช้ในการบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหา จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวทางการร่างระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานประกอบการ จำนวน 222 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน จากจำนวนประชากร 520 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาทำการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม จำนวน 18 คน ได้แก่ กลุ่ม

ผู้บริหารสถานประกอบการ 10 คนและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 8 คน ซึ่งการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพทำให้ได้ข้อมูลที่เชิงลึกและละเอียดจากประสบการณ์จริงของผู้บริหาร ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานประกอบการเอกชน มักจะเผชิญกับปัญหาหรือความท้าทายที่มีลักษณะเฉพาะ อีกทั้งช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ได้ โดยการเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริหารและวิธีการที่พวกเขาใช้ในการบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ หัวข้อในการประชุมสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำข้อความจากการประเมินความต้องการจำเป็นมาประมวลผล สรุป จุดแข็ง จุดอ่อนของการพัฒนาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาอภิปราย เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะความเหมาะสมของร่างระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การยืนยันผลความเป็นไปได้ของระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการสัมมนาเชิงวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อยืนยันผลการพัฒนาระบบฯ จำนวน 17 คน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้หัวข้อในการประชุมสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำข้อความจากการประเมินความต้องการจำเป็นมาประมวลผล โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณา อภิปราย เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะความเหมาะสม ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยของสภาพที่พึงประสงค์ คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 4.76 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสะท้อนผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.69

2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.21-0.32 ได้แก่

- 1) ด้านการวางแผน พบว่ามีความต้องการทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ
- 1.1) การกำหนดแนวทางการนิเทศ แผนการนิเทศฝึกงาน
- 1.2) การจัดทำโครงการโดยระบุหลักการวัตถุประสงค์ เวลา งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ และ
- 1.3) การจัดการลงทะเบียนฝึกงานกับงานทะเบียน

2) ด้านการดำเนินการ พบว่ามีความต้องการทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 2.1) การออกนิเทศตามกำหนดได้ตามวิธีการ/ขั้นตอน เข้ารับการนิเทศจากอาจารย์ 2.2) การนัดหมายสถานประกอบการล่วงหน้าโดยการส่งเอกสาร และ 2.3) การจัดปฐมนิเทศให้กับนักศึกษาก่อนการฝึกงาน 3) ด้านการสังเกตผล พบว่ามีความต้องการทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การส่งเสริมกิจกรรมอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศ 3.2) การร่วมสรุปข้อมูลกับครูฝึกหรือผู้ควบคุมการฝึกเป็นการเฉพาะภายหลังการนิเทศ และ 3.3) การสรุปข้อมูลของนักศึกษาลงแบบฟอร์มที่เป็นมาตรฐานตามหลักการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผล พบว่ามีความต้องการทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 4.1) การประเมินความพึงพอใจต่อการนิเทศฝึกงานของนักศึกษา ครูฝึก และครูนิเทศก์ 4.2) การรายงานผลความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบต่อผู้บริหารสถานศึกษา และ 4.3) การรายงานผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) ด้านการสะท้อนผล พบว่ามีความต้องการทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 5.1) การรายงานผลความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบต่อผู้บริหารสถานศึกษา 5.2) การรายงานผลต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา และ 5.3) การรายงานผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผลการยืนยันความเป็นไปได้ของระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ และอาจารย์ ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นความจริงแล้วระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการพัฒนาการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม โดยอยู่บนฐานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยงของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม กำหนดปฏิทินเวลาการปฏิบัติงานช่วงเวลาต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถปรับกระบวนการทำงานของวิทยาลัย ให้เอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เช่น การมีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญการนิเทศหรือการนิเทศนั้น เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการฝึกงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันในบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการฝึกงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสูงสุดแก่ผู้เรียน โดยวิเคราะห์ความต้องการกิจกรรมในการพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศการจัดกิจกรรม/โครงการที่มีส่วนพัฒนาการนิเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนา

ได้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีในวิทยาลัยหรือสถานฝึกงานภายนอกอย่างคุ้มค่า โดยใช้ทรัพยากรในวิทยาลัยหรือสถานฝึกงานภายนอกที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อเนก สงแสง (2560) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สามารถอธิบายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารรับหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง สภาวะการณ์ ซึ่งอนุญาตให้นักศึกษามาเพิ่มประสบการณ์งานอาชีพในสถานที่ทำงานจริง และนับเป็นโอกาสที่ดีที่สุด ในการทดสอบเลือกอาชีพที่มีศักยภาพ ได้รับประสบการณ์ในชีวิตจริง และคุ้นเคยกับการเป็นพนักงานในองค์กร และเป็นการเรียนรู้โดยการทำ (Learning by Doing) เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ซึ่งจัดดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคการผลิต หรือภาคบริการ หลังจากที่ได้เรียนรู้ภาคทฤษฎี และการฝึกหัด หรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษา แล้วระยะหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับปฏิบัติงานอาชีพ เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และบรรยากาศการทำงานทางธุรกิจที่ต้องแข่งขันกันในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานของงาน รวมทั้งการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจ และเจตคติที่ดีในการทำงาน และการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร ชูทอง (2562) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐานวิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก

1.2 ด้านการดำเนินการ ผู้บริหารต้องให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากการฝึกงานเชิงปฏิบัติการ พัฒนามาจากฐานคติความเชื่อที่มุ่งเน้นบูรณาการ เชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติที่ได้จากการนำทฤษฎีกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง ภาคสนามหรือสถานที่ปฏิบัติงานมาผสานเข้าด้วยกัน โดยอาศัยการสะท้อนความคิด ไตร่ตรองไปในเชิงวิพากษ์ผลการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำไปตามแผนการที่วางไว้ว่า สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งมีปัจจัยเกื้อหนุนและขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหาอะไรบ้างและจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้เข้าสู่สภาวะการณ์ที่น่าความสำเร็จนั้นมา ดังนั้นกระบวนการปฏิบัติการจึงประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่มีลักษณะเป็นเกลียวเวียนหรือวงจรต่อเนื่องกันไป (Spiral of Steps) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสื่อสารความคิดของตนเองกับนักศึกษาในการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Franseth (อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550) ได้เสนอถึงหลักการนิเทศการศึกษาที่ดีไว้การนิเทศการศึกษาจะได้ผลอย่างเต็มที่ ในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดหมายที่แน่นอน

1.3 ด้านการสังเกตผล ผู้บริหาร อาจารย์นิเทศสังเกตการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง และการปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sergiovanni and Starratt (อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550)

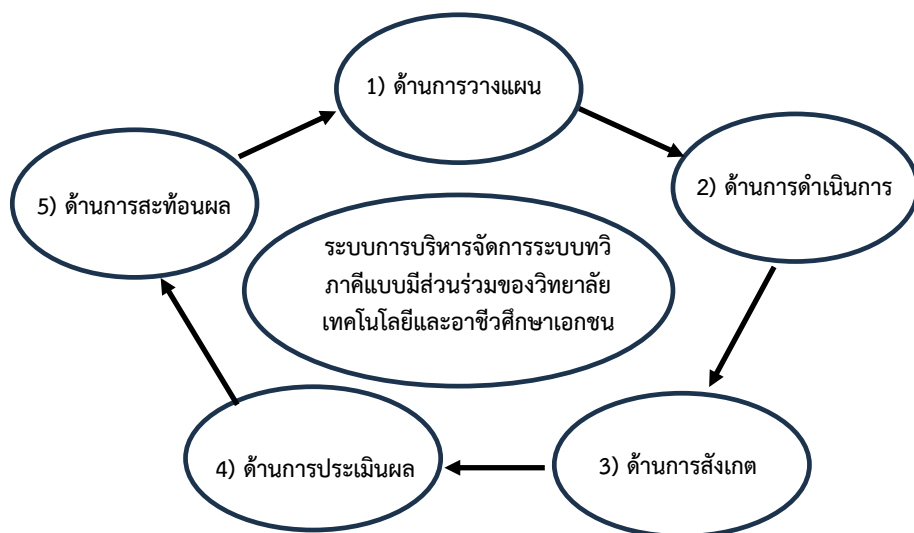
2. การพัฒนาและการประเมินระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น ได้จัดให้การบริหารจัดการด้านการวางแผนไว้ในตัวป้อน (Input) ส่วนการดำเนินการและการสังเกตผล กำหนดไว้ในกระบวนการ (Process) ในขณะที่การประเมินผลและการสะท้อนผล กำหนดไว้ในผลผลิต (Output) โดยทั้ง 3 ส่วน มีผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งจากสถานศึกษาและสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาใช้ทฤษฎีเชิงระบบของ กิดานันท์ มะลิทอง (2560) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบเป็นตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยตัวป้อนจะเป็นการตั้งวัตถุประสงค์และข้อมูลต่างๆ เข้าไป ในที่นี้กำหนดให้เป็นการวางแผน (Planning) ซึ่งการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดให้เกิดขึ้นก่อนล่วงหน้า เพื่อให้สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988) ส่วนการดำเนินการ (Acting) และการสังเกตผล (Observing) ไว้ในส่วนของกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำเอกสาร การประชุมเตรียมการ และการนัดหมายการบริหารจัดการ เพื่อทราบผลที่เกี่ยวข้องต่างๆ ล้วนอยู่ในขั้นตอนการเพื่อตรวจสอบสังเกตทั้งสิ้น เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อนำสู่การประเมินผล (Evaluating) และการสะท้อนผล (Reflecting) ในองค์ประกอบสุดท้ายของระบบ คือ (Output) นั่นเอง เพื่อจะได้สะท้อนผลที่คาดการณ์ไว้ตามแผนเบื้องต้น ซึ่งผลผลิตสุดท้ายของการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่นักศึกษาแสดงออกที่เหมาะสม เป็นไปตามแนวคิดองค์ประกอบของ Lunenburg and Ornstein (2000) นั่นเอง

3. ความเหมาะสมของระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านตัวป้อน (Input) มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบย่อยด้านการกำหนดรายละเอียดที่ต้องสัมพันธ์และปฏิบัติร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากระบบที่พัฒนาขึ้น คำนึงถึงความถูกต้องขององค์ประกอบ หลักการ และวิธีสร้างระบบ ผู้วิจัยมีการดำเนินการสำรวจสภาพการดำเนินการและปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาทวิภาคี เพื่อนำผลที่ค้นพบมากำหนดเป็นรายละเอียดลงไป ในองค์ประกอบของระบบ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างระบบของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2560 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2562) จึงส่งผลให้ระบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของประสิทธิภาพของระบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนจนบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2562) ที่กล่าวว่า ระบบมีความสำคัญในการช่วยให้การดำเนินการต่างๆ เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ทุกส่วนต้องสัมพันธ์กัน โดยผลที่เกิดจากระบบ หากเป็นไปตามเป้าหมายแสดงว่าระบบนั้นมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ได้พบว่า องค์ประกอบระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินการ 3) ด้านการสังเกตผล 4) ด้านการ

ประเมินผล และ 5) ด้านการสะท้อนผล ดังภาพที่ 1 ซึ่งจากทั้ง 5 องค์ประกอบนี้เมื่อนำมาบูรณาการและปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมรวมไปถึงการเรียนการสอนโดยเฉพาะสาระสำคัญ 2 ประการของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่จะบรรลุความสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านหลักการของหลักสูตร ที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้หลากหลายวิธีอย่างกว้างขวาง สามารถเลือกตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ถ่ายโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์กับแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและประกอบอาชีพอิสระได้ ที่สำคัญคือเป็นหลักสูตรที่การประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และ 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน จากแนวทางของการปฏิรูปการอาชีวศึกษา โดยมีปรัชญาว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่ รู้จริง ทำได้ เข้าใจชีวิต แนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นเรียนรู้จากสถานที่จริง เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง และเรียนรู้ในวัฒนธรรมจริงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรจึงให้ความสำคัญกับการเรียนร่วมกับสถานประกอบการเน้นความร่วมมือกับสถานเน้นการปฏิบัติจริง ให้สามารถนำรายวิชาชีพและรายวิชาในหมวดไปจัดการเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (On the Job Training) อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 ระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในด้านการวางแผนการบริหารจัดการทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทางและแผนการบริหารจัดการทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมให้ชัดเจนถึงรายละเอียดในขั้นตอนของการบริหารควรเป็นอย่างไร ควรมีการปรับปรุงการจัดทำแผนระบบที่เหมาะสมในเรื่องของการใช้เวลาและรายละเอียดต่างๆ ในการบริหาร

2. ในด้านการดำเนินการ สถานประกอบการควรใช้การโทรศัพท์หรือการส่งเอกสารทางออนไลน์ เพื่อให้ทางสถานประกอบการได้มีการวางแผนการทำงานและเตรียมการล่วงหน้าและควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักศึกษา ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะถึงแนวทางในการปฏิบัติงานกับทางสถานประกอบการที่ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน โดยพัฒนาสภาพปัจจุบันให้ได้ผลตามสภาพที่พึงประสงค์ในทุกองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ระบบที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ต่อเนื่องทุกองค์ประกอบของหลักสูตร เช่น การจัดทำแผนระบบที่เหมาะสมในการดำเนินการการบริหารจัดการระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน และการประชุมครูอาจารย์ เพื่อให้เกิดการพัฒนากำลังคนตามความต้องการร่วมกันอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2560). *เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2560). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตินา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.

วรรณพร สุขอนันต์. (2550). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2563). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2559). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สมพร ชูทอง. (2562, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐานวิทยาลัยการอาชีวศึกษาคุณาภิเชกหนองจอก. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมสถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร*, 2(1), 10-20.

- สีไพบวัน พมมะสอน. (2565). *กลยุทธ์การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนอาชีวศึกษา
ภาครัฐ สปป.ลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อเนก ส่งแสง. (2560). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร.
- Franseth, J. (1961). *Supervision as leadership*. New York: Row Peterson.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. 3rd ed. Geelong: Deakin
University Press.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610.
- Lunenburg, F. C. and Ornstein, A. C. (2000). *Educational administration: Concepts and
practice*. 3rd ed. Australia: Wadsworth.
- McTaggart, R. (1991). Principles for participatory action research. *Adult Education Quarterly*.
41(3): 168-187.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt, R. J. (1971). *Supervisor: A redefinition*. 5th ed. Singapore:
McGraw-Hill.